

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/218/2019
Identifikačné číslo spisu: 1314224177
Dátum vydania rozhodnutia: 21.04.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1314224177.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ J.. V. V., bývajúceho v C., M. XXXX/XX, 2/ J.. C. V., bývajúceho v C., M. XXXX/XX, obaja zastúpení JUDr. Jozefom Zámožikom, PhD., advokátom so sídlom v Trnave, Hlavná 31, proti žalovanej Q.. K. Q., bývajúcej v A., Y. XX, zastúpenej JUDr. Dagmar Farkašovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Štúrova 11, o zaplatenie 35 700,- eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 45 C 302/2015, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. augusta 2017 sp. zn. 5 Co 215/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislave III (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 28. januára 2016 č. k. 45 C 302/2015 - 211 v spojení s opravným uznesením zo 6. apríla 2016 č. k. 45 C 302/2015 - 249 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali zaplatenia 35 700,- eur s príslušenstvom. Vykonaným dokazovaním zistil, že žalobcovia spolu so žalovanou sú podielovými spoluvlastníkmi pozemku parcela registra „C“, parcelné č. XXXXX/X - záhrady, o výmere 194 m², zapísanom na liste vlastníctva č. XXXX, parcela registra „C“, parcelné č. XXXXX/XX - zastavané plochy a nádvorcia, o výmere 114 m², zapísanom na liste vlastníctva č. XXXX, stavby so súpisným č. XXXX - rodinný dom, zapísanom na liste vlastníctva č. XXXX, nachádzajúce sa v katastrálnom území M., obec A. - V. Č.. N. V., okres A. J., vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu žalobcu 1/1 z celku, žalobcu 2/1 z celku a žalovanej 1 z celku. Predmetné nehnuteľnosti nadobudol právny predchodca žalobcov spoločne so žalovanou do podielového spoluvlastníctva a to každý v podiele 1. Mal za preukázané, že žalobcovia 1/ a 2/ nemajú záujem predmetné nehnuteľnosti užívať v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu, napriek tomu, že žalovaná im nikdy v užívaní spoločnej nehnuteľnosti nebránila, ani im neznemožňovala užívanie vecí v rozsahu zodpovedajúcom ich spoluvlastníckym podielom, k nehnuteľnosti mali voľný prístup i kľúče a môžu užívať dve izby, ktoré skutočnosti žalobcovia nespороvali. Z takto zisteného skutkového stavu vyvodil záver, že žalobcovia v konaní nepreukázali, že žalovaná užíva spoločnú vec nad rámec svojho

spoluvlastníckeho podielu, keď na nehnuteľnosti nikdy neboli a z vyjadrenia žalovanej vyplývalo, že môžu užívať dve izby a žalobcovia teda nehnuteľnosti neužívali dobrovoľne. Uviedol, že z rozhodovacej činnosti súdov je zrejmé, že ak spoločná vec nebola spoluvlastníkmi užívaná, žiaden nárok na náhradu za jej užívanie by medzi nimi nevznikol, pretože v takom prípade nič nebráni druhému spoluvlastníkovi, aby sa tiež podieľal na svojom užívaní oprávnení v rozsahu svojho podielu a to užívaním zostávajúcej časti veci, pričom dôvod, pre ktorý tento spoluvlastník prípadne spoločnú vec neužíva, nie je právne významný. Uzavrel, že len samotná skutočnosť, že žalovaná bez ďalšieho užíva nehnuteľnosť, nemôže byť dôvodom na uplatnenie peňažnej náhrady žalobcami titulom, že neužívajú spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom ich spoluvlastníckemu podielu. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. augusta 2017 sp. zn. 5 Co 215/2016 napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil s poukazom na ustanovenie § 387 Civilného sporového poriadku (ďalej „C.s.p.“) keď dospel k záveru, že súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav veci, dokazovanie vykonal v potrebnom rozsahu na zistenie rozhodujúcich skutočností, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil a na ich základe dospel k správnym skutkovým a právnym záverom, ktoré aj náležite a dostatočne odôvodnil. Na zdôraznenie správnosti uviedol, že nárok spoluvlastníka na náhradu za neužívanie spoločnej veci v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu vyplýva z ustanovenia § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka a jeho nevyhnutným predpokladom je užívanie tejto veci druhým spoluvlastníkom nad rámec jeho spoluvlastníckeho podielu a neužívanie veci v rozsahu spoluvlastníckeho podielu spoluvlastníkom musí byť dôsledkom jej užívania druhým spoluvlastníkom nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu a len v takomto prípade sa spoluvlastník užívajúci spoločnú vec nad rozsah spoluvlastníckeho podielu podieľa na prisvojovaní si úžitkovej hodnoty veci vo väčšej miere, než zodpovedá jeho podielu. Súhlasil so záverom súdu prvej inštancie, že v konaní nebolo preukázané, že by žalobcovia nerealizovali svoje právo vyplývajúce z podielového spoluvlastníctva z dôvodu prekážky na strane žalovanej, ktorá by im bránila v užívaní nehnuteľnosti v rozsahu zodpovedajúcom ich spoluvlastníckemu podielu na predmetnej nehnuteľnosti a len samotná skutočnosť, že žalovaná bez ďalšieho užíva nehnuteľnosť nemôže byť dôvodom na uplatnenie peňažnej náhrady žalobcami titulom, že neužívajú spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom ich spoluvlastníckemu podielu. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 a § 255 ods. 1 C.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. Poukázali na to, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Uviedli, že v konaní bolo nepochybne preukázané, že žalovaná užíva spoločné nehnuteľnosti v celom rozsahu a keďže žalovaná vedela, že tu neexistuje dohoda o užívaní predmetných nehnuteľností a ani rozhodnutie väčšinového spoluvlastníka, zapríčinila tým faktický stav, v dôsledku ktorého užívala spoločnú nehnuteľnosť nad rozsah jej spoluvlastníckeho podielu. Z uvedeného dôvodu mali súdy rozhodnúť o výške náhrady za užívanie predmetných nehnuteľností nad rozsah spoluvlastníckeho podielu žalovanou. Poukázali na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 184/2010 a rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28 Cdo 725/2008, 2 Cdo 1313/97, 33 Obo 355/2005, 1645/2013, 25 Cdo 2616/99, 22 Cdo 2624/2003 a 33 Odo 778/2005. Navrhli, aby najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že podanie dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. podmieňuje odklon od ustálenej judikatúry, pričom dovolatelia poukázali na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 184/2010, avšak práve na toto rozhodnutie sa pri odôvodňovaní svojho právneho názoru vo veci odvoláva aj odvolací súd v napadnutom rozsudku a teda odvolací súd sa žiadnym spôsobom neodklonil od ustálenej judikatúry v obdobných veciach.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strany zastúpené v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 C.s.p.), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné

odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá C.s.p.) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017).

7. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p.

8. Žalobcovia vyvodzujú prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

9. Pre procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 C.s.p. pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 C.s.p. môže byť výlučne len otázka právna (nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ C.s.p. ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napríklad 1 Cdo 126/2017, 1 Cdo 206/2017, 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 235/2016, 3 Cdo 132/2017, 4 Cdo 14/2017, 4 Cdo 207/2017, 5 Cdo 84/2017, 7 Cdo 20/2017, 8 Cdo 78/2017, 8 Cdo 221/2017).

10. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil dovolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, dovolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ [vyjadrenej najmä v rozhodnutiach alebo stanoviskách najvyššieho súdu, ktoré sú publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ale tiež opakovane vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu nespochybnili názory obsiahnuté v rozhodnutí dosiaľ nepublikovanom (3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 129/2017, 8 Cdo 33/2017)].

11. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 184/2010 uviedol, že „ak spoluvlastník neužíva (nemôže užívať) spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom jeho spoluvlastníckemu podielu, obohatenie druhého spoluvlastníka (ostatných spoluvlastníkov) spočíva v užívaní väčšieho rozsahu predmetu spoluvlastníctva, než ktorý zodpovedá jeho (ich) spoluvlastníckemu podielu“. Zdôraznil, že „nárok spoluvlastníka na náhradu za neužívanie spoločnej veci v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu vyplýva z ustanovenia § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Jeho nevyhnutným predpokladom je užívanie tejto veci druhým spoluvlastníkom (ostatnými spoluvlastníkmi) nad rozsah jeho (ich) spoluvlastníckeho podielu. Neužívanie veci v rozsahu spoluvlastníckeho podielu spoluvlastníkom musí byť dôsledkom jej užívania druhým spoluvlastníkom nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu. Len v takomto prípade sa spoluvlastník užívajúci spoločnú vec nad rozsah spoluvlastníckeho podielu podieľa na prisvojovaní si úžitkovej hodnoty veci vo väčšej miere, než zodpovedá jeho podielu. Nie je pritom rozhodujúce, či tento stav vyplýva z dohody spoluvlastníkov (okrem ak by jej súčasťou bola aj dohoda o

bezplatnom užívaní celej veci alebo jej časti), alebo z rozhodnutia väčšinového spoluvlastníka, alebo či ide o faktický stav. Je zrejmé, že ak by spoločná vec vôbec nebola spoluvlastníkmi užívaná, žiaden nárok na náhradu za jej neužívanie by medzi nimi nevznikol. Rovnako takýto nárok nevzniká ani v prípade, ak spoluvlastník užíva len časť veci v rozsahu neprevyšujúcom jeho spoluvlastnícky podiel, pretože v takomto prípade nič nebráni druhému spoluvlastníkovi, aby sa tiež podieľal na svojom užívaní oprávnení v rozsahu svojho podielu, a to užívaním zostávajúcej časti veci. Dôvod, pre ktorý tento spoluvlastník prípadne spoločnú vec neužíva, nie je právne významný a rovnako tak nie je významné ani prípadné užívanie časti veci treťou osobou. Pri posudzovaní rozsahu užívania spoločnej veci však nemusí byť rozhodujúca len veľkosť užíwanej časti veci (výmera časti pozemku), ale rozhodujúca môže byť úžitková (hospodárska) hodnota užíwanej časti veci, ak je táto hodnota, vzhľadom na konkrétne okolnosti, u jednotlivých častí veci, rozdielna“.

12. Podľa presvedčenia dovolacieho súdu sa odvolací súd právnymi závermi, na ktorých založil svoje rozhodnutie, neodklonil od právnych záverov vyjadrených najvyšším súdom v rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 184/2010. Súdny oboch inštancií zastávali rovnaký názor, podľa ktorého spoluvlastník, ktorý bez právneho dôvodu užíva spoločnú vec nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu, je povinný druhému spoluvlastníkovi poskytnúť peňažnú náhradu za takéto užívanie spoločnej veci. Zhodne tiež vychádzali z toho, že nič nebráni druhému spoluvlastníkovi (v danom prípade žalobcom), aby sa tiež podieľal na svojom užívaní oprávnení v rozsahu svojho podielu, a to užívaním zostávajúcej časti veci. Dôvod, pre ktorý tento spoluvlastník prípadne spoločnú vec neužíva, nie je právne významný. V súvislosti s tým treba pripomenúť, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 C.s.p.).

13. V dovolaní sa tvrdí, že súdy po vykonanom dokazovaní vychádzali z nepodloženého záveru (premisy) o tom, že žalovaná neužíva sporné nehnuteľnosti nad rámec jej spoluvlastníckeho podielu. V dovolacom konaní bolo preto potrebné posúdiť, či sa táto argumentácia žalobcov týka skutkovej alebo právnej otázky.

14. Riešenie skutkovej otázky je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania; pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec. S istým zjednodušením možno konštatovať, že otázkou skutkovou (faktickou) je pravdivosť či nepravdivosť skutkových tvrdení procesných strán. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, jej obsahu, zmyslu a účelu, normu interpretuje a zo svojich skutkových zistení (to znamená po vyriešení skutkových otázok a na ich podklade) prijíma právne závery o (ne)existencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad.

15. V danom prípade dovolatelia napádajú správnosť skutkového záveru súdov (premisy), že žalovaná neužíva sporné nehnuteľnosti nad rámec zodpovedajúci jej spoluvlastníckemu podielu. Argumentujú tým, že žalovaná užíva celú nehnuteľnosť. I keď je od tohto záveru súdov závislé vyriešenie právnej otázky, či žalovaná je povinná zaplatiť žalobcom peňažnú náhradu za takéto užívanie, nič to nemení na tom, že v dovolaní nastolená otázka (či výlučne žalovaná užívala sporné nehnuteľnosti) má skutkovú (nie právnu) povahu, ktorá nemôže byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. a nemôže viesť k založeniu prípustnosti dovolania žalobcov v zmysle tohto ustanovenia.

16. So zreteľom na dovolaciu argumentáciu žalobcov dovolací súd uvádza, že v zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané

(nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 C.s.p. treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovisk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovisk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. Rovnako s prihliadnutím na argumentáciu dovolateľov je potrebné uviesť, že pod pojem ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemožno zahrnúť rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky (28 Cdo 725/2008, 2 Cdon 1313/97, 33 Obo 355/2005, 1645/2013, 25 Cdo 2616/99, 22 Cdo 2624/2003 a 33 Odo 778/2005). V dovolaniach, prípustnosť ktorých je vyvodzovaná z tohto ustanovenia, nemožno preto (úspešne) poukazovať na rozhodnutia uvedeného súdu. Pokiaľ je riešenie určitej právnej otázky odvolacím súdom prípadne odlišné od riešenia danej otázky týmto súdom, nemôže ísť o „odklon“ relevantný v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. (3Cdo/204/2018).

17. Najvyšší súd z týchto dôvodov dovolanie žalobcov 1/ a 2/, prípustnosť ktorého nevyplýva z § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ C.s.p.

18. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.